

STOVNUR / SKÚLI

Barnið kann fara á stovn/skúla tá tað ikki hevur fepur og tá hostaherðindini ikki longur geva trupulleikar.

Kikhosti

VEGLEIÐING TIL FORELDUR

Barnadeildin, Landssjúkrahúsið

HVAT ER KIKHOSTI?

Orsökkin til kikhosta er baktería nevnd *Bordetella pertussis* og latínska navnið á sjúkuni er: *Tussis convulsiva*.

Kikhosti smittar sera illa og verður ein smittaður gjøgnum smáar dropar av vætu frá nösini og hálsinum, sum hin sjúki hostar út í rúmið. Oftast ganga uml. 10 dagar frá tí, at ein verður smittaður til sjúkuveyðkennini byrja. Tað kunnu tó eisini ganga upp til 3 vikur og er tað ofta óvist, júst hvør ið hevur smittað. Um ein hevur havt kikhosta ella er vaksineraður fyri kikhosta, kann ein væl smittast av nýggjum aftan á nøkur ár, men tá verður ein ikki eins sjúkur sum fyrstu ferð.

Oftast eru sjúkuveyðkennini so eyðkend, at eingin ivi er um, at eitt barn hevur kikhosta. Um sjúkumyndin er ógreið, ber tað til at staðfesta bakteriuna í slímroynd frá nösini, men tað tekur drúgva tíð (7-10 dagar), áðrenn svar fæst upp á royndina.

SJÚKUEYÐKENNI

Kikhosti byrjar sum eitt vanligt forkølilsi við fepur og hosta. Síðan versnar hostin. Tað sum eyðkennir kikhostan er serliga, at hostin kemur í herðindum, so at barnið kann blíva reytt ella bládæmt og bleikt í andlitinum. Barnið kann eisini kika eftir ondini, aftan á eitt hostaherðindi. Í hesum sambandi spýr barnið ofta og seigt slím frá andleiðini er í spýggjuni. Hostin kann vara 1 - 4 vikur og ofta ganga 6 vikur árenn barnið er frískt.

Pinkubørn gerast serliga sjúk, tí tey orka ikki so væl at hosta. Hjá pinkubørnum kann einasta sjúkraeyðkenni vera, at tey fáa herðindi, har tey gerast fjar og skifta lit.

Sjúkan kann óviðgjørð vera lívshættislig fyri pinkubørn, men tíbetur er einki barn í Føroyum deytt av kikhosta í nýggjari tíð.

VIÐGERÐ

Antibiotika av slagnum erytromycin kann drepa bakteriurnar og gera sjúkuna mildari, um viðgerðin byrjar beinan vegin. Deyðu bakteriurnar liggja tó framvegis og irritera slímhinnuna í andleiðini, og er tí vanligt at hosta illa og leingi hóast barnið hevur fingið antibiotika.

Kortini er altíð ráðiligt at viðgera við antibiotika, tí barnið aftan á 5 daga viðgerð ikki longur smittar og harvið forðar sjúkuni at breiða seg.

Viðgerðin annars er bara at ansa eftir, at barnið fær luft, vætu og føðslu. Ofta mugu pinkubørn innleggjast at fáa viðgerð við ilt og fyri at súgva upp seiga slímið, sum barnið illar orkar sjálv at hosta upp. Neyðugt er ofta at geva føðslu gjøgnum sondu (slangu niður í búkin) tí barnið brúkar allar kreftir upp á at anda og tí ikki orkar at súgva sum vanligt.

FYRIBYRGING

Barnið verður vaksinerað, tá tað er 3, 5 og 12 mánaðar og aftur, tá tað verður 5 ár. Tað er ógvuliga týðningarmikið at vaksinera barnið, tí at sjúkan er serliga ring tað fyrsta liviárið. Aftan á fyrstu vaksinatióin er barnið ikki vart ímóti smittu, men fær sjúkuna í mildari mun, enn um, tað ikki var vaksinerað.